

Nr 36.

Ankom till riksdagens kansli den 9 april 1926 kl. 1 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa inrikes postavgifter, ävensom väckt motion angående postbefordringsavgiften för vissa utgivarkorsband.

(1:a avd.)

I en den 5 februari 1926 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 121, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen besluta

1:o att assurancesavgiften för inrikes försändelse skall från och med den 1 juli 1926 utgå med 40 öre för assurancesbelopp av högst 1,000 kronor med tillägg av 10 öre för varje överskjutande belopp av 1,000 kronor eller del därav; samt

2:o att kungörelsen den 29 maj 1925 (nr 150) om vissa ändringar i förordningen den 17 juni 1916 (nr 216) angående villkoren för postbefordran av tidningar och andra periodiska skrifter, vilken kungörelse gäller till och med den 31 december 1926, skall äga fortsatt tillämpning till och med den 31 december 1927, dock att vad i 8 § stadgas icke skall tillämpas beträffande sådana abonnemang för år 1928, som verkställas under år 1927.

Till utskottet har jämväl överlämnats en inom andra kammaren av herr *Mosesson* väckt motion, nr 268, i vilken hemställts, »att riksdagen måtte besluta, att den i kungörelsen av 29 maj 1925 omnämnda tilläggsavgiften av ett öre för varje försändelse vid postbefordran av utgivarkorsband, vars vikt icke överstiger 25 gram, måtte utgå, men att lättare utgivarekorsbandsförsändelser taxeras såsom om de hölle 25 gram pr försändelse».

Sedan de vanligaste inrikes postavgifterna under en följd av år bestämts årligen för viss tid, som utgått med närmast följande kalenderår, blevo de genom beslut av 1925 års riksdag fastställda att gälla tills vidare, dock med undantag beträffande avgifterna för tidningsbefordran, vilka skulle hava giltighet endast till utgången av år 1926.

I enlighet härmed hava förstberörda postavgifter sammanförts i en ny kungörelse den 29 maj 1925 (sv. förf.-saml. nr 149) med tillämplighet tills vidare, under det att ändringarna i bestämmelserna om tidningsbefordran

Utskottet.

utfärdats i en kungörelse av samma dag (nr 150), vilken har nyssnämnda begränsade giltighetstid.

Propositionen.

Den föreliggande propositionen avser, såsom nämnts, *dels* ändring av assurancesavgifterna *dels* ock förlängning av giltighetstiden för nyssnämnda författning rörande postbefordringen av tidningar till utgången av år 1927.

Assurancesavgiften.
Generalpoststyrelsen.

Generalpoststyrelsen, som i skrivelse till Kungl. Maj:t den 26 januari 1926 framlagt de förslag, som förevarande proposition innehåller, har därvid erinrat, att postverkets assurancesavgifter år 1919 i samband med förändringar, som egentligen avsett att vinna en förenklad avgiftsskala, beträffande de högre assurancesbeloppen undergått en avsevärd höjning, samt vidare anfört följande. Under kristiden, när alla andra postavgifter höjts, kunde en sådan höjning anses motiverad. Emellertid vore det icke uteslutet, att höjningen i viss mån bidragit därtill, att bankerna och andra företag, som hade att med posten försända större penningbelopp, i stor utsträckning begagnade sig av reassurans hos enskilda försäkringsbolag och toge postassurans till ett obetydligt belopp eller till och med endast rekommenderade försändelsen. Härtill bidroge ock, att en tidigare gällande bestämmelse, innefattande förbud mot att vid assurans genom postverket angiva lägre assurancesbelopp än försändelsens verkliga värde, år 1918 upphävts. Generalpoststyrelsen har i sammanhang härmed erinrat, att 1925 års statsrevisorer till behandling upptagit nu berörda fråga samt uttalat, att åtgärder borde vidtagas i syfte att assurering av värdeförsändelser måtte i största möjliga utsträckning ske hos postverket till försändelsernas fulla värde samt att i dylikt syfte en sänkning av gällande assurancesavgifter syntes revisorerna ofrånkomlig. För egen del har generalpoststyrelsen anfört följande.

Att ånyo införa förbud mot att assurera postförsändelse till lägre belopp än det verkliga värdet syntes icke vara lämpligt, då vid frågans föregående behandling alla uttalanden varit överensstämmande i fråga om det berättigade i förbudets upphävande. Erfarenheten från den tid, då förbudet varit gällande, hade också visat svårigheten av att uppehålla förbudet, och ett effektivt övervakande av bestämmelsens efterlevnad skulle lätt av allmänheten betraktas såsom trakasseri eller kränkande av brevhemligheten. Dessutom kunde det tänkas fall, då det vore till fördel för postverket att icke vara ansvarsskyldigt för allt för stora värdebelopp. I stället borde postverkets assurancesavgifter i största möjliga mån så avvägas, att de icke direkt föranledde korrespondenterna att vända sig till enskilda försäkringsföretag.

Det i dylikt syfte av generalpoststyrelsen uppgjorda och med propositionen riksdagen underställde förslaget till ändringar i assurancesavgiften innefattar en nedsättning av avgifterna för de högre beloppen. Den plan, efter vilken ändringsförslaget uppgjorts, har även medfört en mindre höjning av assurancesavgiften beträffande lägre belopp.

Enligt vad sålunda föreslagits skall assurancesavgiften (expeditionsavgift tillsammans med avgift för ansvarigheten) utgöra 40 öre (30 + 10) för belopp intill 1,000 kronor med tillägg av 10 öre för varje överskjutande belopp av 1,000 kronor eller del därav. Förhållandet mellan nuvarande och sålunda

föreslagen assuransavgift framgår av följande, av generalpoststyrelsen uppgjorda jämförande tablå:

Assuransbelopp	A v g i f t		Ökning eller minskning Kronor
	nu Kronor	föreslagen Kronor	
Högst 500 kronor	0: 30	0: 40	+ 0: 10
Över 500—1,000 kronor	0: 50	0: 40	— 0: 10
5,000 kronor	1: 30	0: 80	— 0: 50
10,000 "	2: 30	1: 30	— 1: —
50,000 "	10: 30	5: 30	— 5: —
100,000 "	20: 30	10: 30	— 10: —
1,000,000 "	110: 30	100: 30	— 10: —

Generalpoststyrelsen har antagit, att avgiftshöjningen i den lägsta gruppen komme att i det närmaste uppväga den av sänkningen i de högre grupperna föranledda inkomstminskningen, och har på sådant sätt approximativt beräknat en inkomstminskning för postverket av 10,000 kronor för år. Emellertid har styrelsen framhållit, att det vore anledning förmoda, att, om postverkets assuransavgift bestämdes på sätt sålunda ifrågasatts och de enskilda försäkringsbolagen icke avsevärt nedsatte sina premier, en hel del korrespondenter, som nu reassurerade sina postförsändelser, skulle finna lämpligt att taga hela försäkringen hos postverket. Härigenom skulle en förskjutning uppåt av assuransbeloppen komma att ske och därmed en ökning av postverkets inkomster.

En redogörelse för de närmare skälen för den i propositionen föreslagna ändringen av assuransavgifterna har lämnats i en av byråchefen i generalpoststyrelsen G. Lager upprättad promemoria, av vilken utskottet erhållit tillfälle att taga del och vilken såsom bilaga nr 1 finnes bifogad detta betänkande.

Efter att hava redogjort för innehållet i generalpoststyrelsens ovan omnämnda skrivelse den 26 januari 1926 har chefen för kommunikationsdepartementet till statsrådsprotokollet i ärendet anført, bland annat, följande.

Departements-
chefen.

Av den undersökning rörande försäkringen av värdepостförsändelser, som verkställdes av 1925 års statsrevisorer, hade inhämtats, att åren 1914 och 1924 antalet assurerade inrikes försändelser utgjort 895,000 och 965,000 med ett assurerat belopp av 1,525,000,000 respektive 1,060,571,000 kronor. Postverkets inkomster av denna rörelse hade nämnda år utgjort 610,000 respektive 625,000 kronor, medan försäkringsbolagens premieinkomster för försäkring av inrikes värdepостförsändelser från att år 1914 hava uppgått till 1,252 kronor ökat, så att desamma år 1924 belöpt sig till icke mindre än 194,424 kronor, motsvarande en försäkringssumma av tillhoppa 1,690,000,000 kronor.

Den påfallande ökning, som värdepостförsäkringsrörelsen hos enskilda försäkringsanstalter sålunda utvisar, samtidigt som postverkets motsvarande verksamhet företett endast obetydlig utveckling, påkallar även enligt utskottets

Utskottets
yttrande.

mening sådan åtgärd, att postverkets förmåga att konkurrera med de enskilda försäkringsanstalterna stärkes.

Att i dylikt syfte återinföra förbud mot assurering till lägre belopp än försändelsernas värde synes, såväl på grund av svårigheten att upprätthålla förbudet som med hänsyn till vad generalpoststyrelsen i övrigt härom anfört, icke vara att förorda. I stället torde det vara nödvändigt att tillgripa den i propositionen föreslagna utvägen, nämligen att sänka assurancesavgifterna för de högre beloppen. Den inkomstminskning, som följer av vad propositionen i sådant hänseende innehåller, har i nyssnämnda promemoria beräknats till omkring 85,000 kronor om året. I den mån syftet med sänkningen vinnes, kommer emellertid assurancesbeloppens förskjutning uppåt att motväga avgiftssänkningen. Den höjning av assurancesavgiften för belopp av högst 500 kronor, som blir en följd av den tillämpade principen, är visserligen, i den mån höjningen kommer att träffa försändelser vilkas verkliga värde icke överstiger det assurerade, mindre tilltalande, men då avgiftshöjningen — vilken skulle i det närmaste uppväga inkomstminskningen — icke synes kunna bli i avsevärd mån kännbar för den enskilde korrespondenten, har utskottet icke velat ifrågasätta någon avvikelse från den plan, efter vilken ändringsförslaget är utformat.

Avgifterna för tidningsbefordran hava ändrats av 1924 och 1925 års riksdagar. Sålunda bestämdes år 1924 i fråga om postavgifterna vid postabonnemang å tidning, dels att den procentuella delen av förskrivningsavgiften skulle sänkas från 4 till 2 procent och dels att den i befordringsavgiften ingående viktavgiften skulle höjas från 12 till 17 öre för varje helt eller påbörjat kilogram av tidnings årsvikt; och i fråga om samma avgifter vidtogs år 1925 den ändringen, att maximivikten för tidningsexemplar, som skall befordras efter postabonnemang, höjdes till 250 gram, varjämte medgavs 6 procent rabatt å vederbörande postavgifter för vissa tidningsutgivare, som själva ombesörja de postabonnerade tidningsexemplarens inslagning till vederbörande abonnemangspostanstalter. Beträffande avgifterna för utgivarkorsband infördes vidare år 1925 dels för försändelse av högst 25 grams vikt utöver nuvarande viktavgift en särskild avgift av 1 öre per försändelse, dels ock för sådana utgivarkorsband, som sändas till vissa tidningars återförsäljare, eller s. k. kommissionärskorsband en lägre avgift av 18 öre för varje vikt av 1 kilogram eller del därav. Samtliga nu återgivna bestämmelser gälla till utgången av år 1926.

Motionen. Den föreliggande motionen avser, såsom nämnts, att bestämmelsen om en tilläggsavgift av 1 öre för utgivarkorsband, vars vikt icke överstiger 25 gram, måtte upphävas samt att lättare dylika försändelser måtte taxeras såsom om de hölle en vikt av 25 gram per försändelse.

Till stöd för sitt förslag har motionären dels påpekat oegentligheten i att försändelser, som låge något över 25-gramsgränsen komma att befordras för lägre ersättning än försändelser på 25 gram eller därunder, dels framhållit bland annat, att ett flertal smärre tidningar, vilka hade en uppgift såsom förenings- och fackorgan eller avsåge att befordra religiös, sedlig eller social

*Avgifterna
för tidnings-
befordran.*

*Gällande
bestämmelser.*

verksamhet, träffades av ifrågavarande bestämmelse om 1 öres tilläggsavgift för varje försändelse.

Generalpoststyrelsen har beträffande postavgifterna för postabonnemang å tidning och avgiften för utgivarkorsband framhållit, att den erfarenhet, som hittills vunnits, icke kunde anses tillräcklig för att bedöma verkningarna av 1924 och 1925 års nyss omnämnda riksdagsbeslut. I fråga särskilt om postavgifterna vid postabonnemang har styrelsen, med stöd av tillgängliga siffror för de tre första kvartalen av år 1925, påvisat, att postverkets övriga rörelsegrenar belastades med icke blott den del av de gemensamma kostnaderna, som i proportion till rörelsens omfattning borde påföras tidningarna, utan även med en del av de kostnader, som åsamkades postverket direkt av tidningsrörelsen. Vidare har styrelsen anfört följande.

Generalpost-
styrelsen.

Det ekonomiska resultatet av postverkets tidningsrörelse kunde sålunda icke anses tillfredsställande. Ehuru styrelsen icke ansåge sig för närvarande böra föreslå någon höjning av postavgifterna för tidningar, kunde styrelsen å andra sidan icke tillstyrka någon åtgärd, genom vilken postverkets inkomster av tidningsrörelsen skulle undergå minskning. Då därjämte den hittills vunna erfarenheten av verkningarna av de senast vidtagna ändringarna i dessa avgifter vore alltför ringa, för att härav skulle kunna dragas några bestämda slutsatser om dessa ändringars ändamålsenlighet, ansåge sig styrelsen böra föreslå, att gällande postavgifter för postabonnemang å tidning förlänades giltighet under ännu ett år.

Vidkommande avgiften för utgivarkorsband har styrelsen beträffande de av 1925 års riksdag beslutade ändringarna anfört:

I vad de nya bestämmelserna, vilka trätt i kraft den 1 juli 1925, avsåge införande av kommissionärskorsband och avgiften för dessa, hade några anmärkningar icke kommit till styrelsens kännedom. Däremot hade utgivare av tidningar, vilka vid försändning såsom utgivarkorsband drabbades av den särskilda försändningsavgiften av 1 öre, framhållit, att denna avgift verkade mycket ojämnt och i vissa fall vore ganska betungande. När styrelsen ifrågasatt införande av bestämmelsen, hade styrelsen varit fullt medveten om att tillämpningen måste medföra vissa oegentligheter, och hade styrelsen närmast avsett ett försök. Goda skäl kunde också anföras för en ändring i nu förevarande hänseende, men det gällde då att åstadkomma en metod, som i minsta möjliga mån förtyngde arbetet. Vad det ekonomiska resultatet av berörda ändringar beträffade, vore beloppet av under år 1925 influtna befördringsavgifter för utgivarkorsband visserligen omkring 200,000 kronor större än motsvarande belopp för år 1924, men denna ökning vore mindre än den, som sistnämnda år hade att uppvisa i förhållande till år 1923. Det vore därför icke osannolikt, att ifrågavarande ändringar givit ett för postverket mindre tillfredsställande ekonomiskt resultat. Att med bestämdhet yttra sig härom vore emellertid icke möjligt efter endast ett halvt års erfarenhet, i all synnerhet som tillgängliga uppgifter för denna tid ännu icke kunnat bearbetas. Då det icke syntes lämpligt att efter så kort tids erfarenhet vidtaga ändringar, torde bestämmelserna om utgivarkorsband böra äga giltighet under ytterligare ett år.

Efter återgivande av vad generalpoststyrelsen sålunda och i övrigt anfört i ifrågavarande del har departementschefen såsom sin mening uttalat, att

Departements-
chefen.

efter ikraftträdandet av de åren 1924 och 1925 beslutade ändringarna för kort tid förflutit, för att tillförlitligt skulle kunna bedömas, huruvida ifrågavarande avgifter för närvarande vore lämpligt avvägda eller icke. I avvaktan på ytterligare erfarenhet om verkningarna av berörda ändringar borde därför avgifterna för tidningsbefordran, sådana de nu vore bestämda, erhålla fortsatt giltighet under ännu ett år eller till och med utgången av år 1927.

Med anledning av det förslag, som framförts i ovannämnda motion, har byråchefen Lager upprättat en promemoria, vilken medföljer detta betänkande såsom bilaga nr 2.

Utskottets
yttrande.

Ovan har erinrats, att, då bestämmelsen om nyssnämnda särskilda avgift av 1 öre för varje försändelse av högst 25 grams vikt genom beslut av 1925 års riksdag infördes, detta betecknades såsom ett försök, syftande till att rätta det missförhållandet, att skälig ersättning icke tillgodokom postverket för dess arbete med utbärandet av vissa smärre tryckalster, samt att nämnda bestämmelse redan då insågs vara behäftad med vissa brister. En närmare redogörelse för de överväganden, som föranledde generalpoststyrelsen att, trots insikten härom, framlägga förslag om bestämmelsen i fråga, meddelas i nyssnämnda såsom bilaga nr 2 betecknade promemoria. Huruvida de brister, som vidlåda bestämmelsen, i tillämpningen må befinnas vara så avsevärda, att ändring bör vidtagas, och i så fall på vilket sätt detta bör ske, därom torde det, i betraktande av den korta tid bestämmelsen varit gällande, ännu vara för tidigt att med tillräcklig säkerhet döma. I varje fall har bevillningsutskottet saknat underlag för ett bestämt omdöme i frågan. Med anledning av vad generalpoststyrelsen i den till grund för propositionen liggande skrivelsen i detta ämne anfört, vilket närmare utvecklats i sistnämnda promemoria, har utskottet ansett sig kunna utgå ifrån, att styrelsen kommer att alltjämt hava sin uppmärksamhet riktad på frågan samt, i den mån erfarenheten finnes därtill giva anledning, framlägga förslag till ändring.

Av sålunda anförda skäl har utskottet ansett, att ifrågavarande bestämmelse bör, utan att för närvarande undergå någon ändring, i avvaktan på ytterligare erfarenhet av tillämpningen erhålla fortsatt giltighet under ännu ett år samt att den i ämnet väckta motionen följaktligen icke bör föranleda någon riksdagens åtgärd. Även i övrigt synes giltighetstiden för bestämmelserna om postbefordran av tidningar och andra periodiska skrifter böra förlängas till utgången av år 1927.

Hemställan. Under återopandande av vad utskottet ovan anfört får utskottet hemställa, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förevärande proposition nr 121 samt med avslag å motionen II: 268 av herr Mosesson, besluta,

1:o) att assurancesavgiften för inrikes försändelse skall från och med den 1 juli 1926 utgå med 40 öre för assurancesbelopp

av högst 1,000 kronor med tillägg av 10 öre för varje överskjutande belopp av 1,000 kronor eller del därav; samt

2:o) att kungörelsen den 29 maj 1925 (nr 150) om vissa ändringar i förordningen den 17 juni 1916 (nr 216) angående villkoren för postbefordran av tidningar och andra periodiska skrifter, vilken kungörelse gäller till och med den 31 december 1926, skall äga fortsatt tillämpning till och med den 31 december 1927, dock att vad i 8 § stadgas icke skall tillämpas beträffande sådana abonnemang för år 1928, som verkställas under år 1927.

Stockholm den 9 april 1926.

På bevillningsutskottets vägnar:

ERIK RÖING.

Närvarande: herrar *Röing, Wohlin, Gustaf Nilsson* i Kristianstad, *Rune, Pers, Björnsson, Borell, Johan Bergman, Månsson* i Furuvik, *Jönsson* i Boa, *Olsson* i Ramsta, *Lithander, Hedlund* i Östersund, *Olsson* i Golvvasta, *Bengtsson* i Kullen, *Lövgren* i Nyborg, *Jönsson* i Slätåker, *Wahlmark, Vrang* och *Granath*.

Bilaga nr 1.

V. P. M.

i fråga om ändring av postverkets assuransavgifter.

Generalpoststyrelsens framställning om ändring av assuransavgiften avser i främsta rummet att genom nedsättning av avgiften för de högre beloppen söka förmå vissa korrespondenter att i större utsträckning än vad nu är fallet assurera försändelserna i postverket till fulla värdet. Vid avgivande av förslaget har styrelsen också försökt taga hänsyn till de prestationer, postverket utför, och de förbindelser, det ikläder sig beträffande en assure-rad försändelse. I överensstämmelse härmed skulle ifrågavarande avgift sammansättas av en expeditionsavgift och en försäkringsavgift. Genom att sätta den förra avgiften till 30 öre — vilket belopp framkommit genom jämförelse med rekommendationsavgiften, vilken för närvarande utgår med 20 öre per försändelse — och försäkringsavgiften till 10 öre per 1,000 kronor kom man till en minimiavgift av 40 öre.

Generalpoststyrelsen ansåg sig även böra taga hänsyn till den ekonomiska sidan av saken, och den föreslagna assuransavgiften, väl avvägd och ur taxesympunkt enkel, skulle ställa sig förhållandevis fördelaktigt även ur ekonomisk synpunkt.

De assureerade försändelsernas fördelning efter assuransbeloppens storlek ställer sig på ungefär följande sätt:

högst 500 kronor.....	77.85 %
över 500—1,000 kronor	10.65 %
» 1,000 kronor	11.60 %.

Enligt generalpoststyrelsens förslag skulle för alla försändelser med högre assuransbelopp än 500 kronor assuransavgiften sänkas med belopp från 10 öre upp till 10 kronor. Postverkets inkomstminskning i följd härav beräknas till omkring 85,000 kronor. På grund av det stora antalet försändelser å belopp intill 500 kronor skulle emellertid denna inkomstminskning komma att i det närmaste bortelimineras genom höjningen av avgiften för sistnämnda försändelser. Såsom här ovan anförts föreligga också goda skäl för att sätta avgiften för dessa försändelser till 40 öre, vilket, i förhållande till nuvarande avgift, innebär en förhöjning av 10 öre. Denna förhöjning beräknas tillföra postverket en inkomstökning av omkring 75,000 kronor. Den ekonomiska innebörden av den av generalpoststyrelsen föreslagna omläggningen skulle således inskränka sig till en inkomstminskning av omkring 10,000 kronor, vilket belopp emellertid enligt generalpoststyrelsens mening kan förmodas återvinnas genom minskning av reassuransen och därmed höjning av assuransbeloppen.

Det nu anförda torde giva vid handen, att generalpoststyrelsens förslag är väl grundat. Emellertid skulle mer än 77 procent av de assureerade försändelserna drabbas av avgiftsförhöjning. Nu förhåller det sig visserligen så, att i dessa 77 procent ingå ett stort antal försändelser, för vilka assuransbeloppen på grund av reassurans hållas nere vid eller under 500-kronorsgränsen. Beträffande dessa försändelser bör intet vara att invända mot en avgiftsförhöjning, helst som förslaget erbjuder försändelserna i fråga assu-

rans till fulla värdet mot betydligt nedsatt avgift. Emellertid torde även en stor mängd, så att säga, lojala försändelser komma att få vidkännas avgiftsförhöjning.

I detta hänseende förtjäna de assurerade paketen en viss uppmärksamhet. Deras antal är visserligen icke synnerligen stort, omkring 250,000 inrikes försändelser per år, men för mer än 86 procent av dessa överstiger assurancesbeloppet icke 500 kronor. Mindre penningbelopp kunna lämpligen sändas i postanvisningar, för vissa handlingar kan användas rekommendation, men för en försändelse, som överskrider för brevårsändelse stadgade maximummätt och maximumvikt, står intet annat betryggande försändningssätt till buds än assurance. Det förekommer också i stor utsträckning att en försändelse, som varit avsedd att sändas under rekommendation, av nu nämnd anledning måste assureras. Prisskillnaden mellan assurance till belopp av högst 500 kronor och rekommendation är för närvarande 10 öre men skulle enligt generalpoststyrelsens förslag bliva 20 öre.

Den avgiftsförhöjning, som generalpoststyrelsens förslag innebär, kan näppeligen bliva av nämnvärd ekonomisk betydelse för någon korrespondent, men det är dock förstäeligt, om allmänheten icke ser förhöjningen med blida blickar.

Med bibehållandet av systemet med en expeditonsavgift, satt i relation till rekommendationsavgiften, och en försäkringsavgift kunde en sänkning av den utav generalpoststyrelsen föreslagna avgiften, i vad förslaget avser assurancesbelopp av högst 500 kronor, vidtagas genom att sätta försäkringsavgiften till 5 öre pr 500 kronor (i stället för 10 öre pr 1,000 kronor). För att göra taxan så enkel som möjligt kunde man dock för belopp över 1,000 kronor sätta nämnda avgift till 10 öre pr 1,000 kronor, således:

högst 500 kronor	35 öre (30 + 5)
över 500—1,000 kronor	40 »

med tillägg av 10 öre för varje ytterligare 1,000 kronor eller del därav. En på detta sätt bestämd assurance skulle för postverket medföra en inkomstminskning av omkring 47,500 kronor.

Skulle emellertid bibehållandet av den nuvarande avgiften för assurancebelopp av högst 500 kronor anses särskilt önskvärd, möter detta givetvis icke något hinder ur postutväxlingens synpunkt. Visserligen komme det teoretiskt riktiga system, som generalpoststyrelsens förslag innebär, att därigenom brytas, men postavgifterna kunna under alla förhållanden icke alltid så avvägas, att för varje försändelse erlägges den avgift, som just nämnda försändelsens behandling och beskaffenhet anses påfordra. En assuranceavgift av 30 öre för belopp av högst 500 kronor, 40 öre för belopp över 500—1,000 kronor och 10 öre för varje ytterligare 1,000 kronor eller del därav — vilket skulle innebära bibehållande av nuvarande avgift för assurancebelopp intill 500 kronor samt en större eller mindre nedsättning för alla övriga belopp — komme att medföra en inkomstminskning med i runt tal 85,000 kronor.

Såsom ovan framhållits har styrelsens förslag avvägs så, att en betydande nedsättning av assuranceavgifterna för de högre beloppen skulle kunna ernås, varigenom reassurance i enskilda bolag skulle bliva mindre begärlig, utan att denna nedsättning skulle komma att medföra någon inkomstminskning för postverket.

Stockholm den 16 mars 1926.

Gunnar Lager.

Bilaga nr 2.

V. P. M.

i fråga om postavgiften för vissa utgivarkorsband.

I fråga om postavgiften för utgivarkorsband gjorde 1924 års riksdag (skrivelse nr 277) det uttalandet, att genom införande på ett eller annat sätt av en särskild avgift per försändelse borde åstadkommas rättelse i det förhållandet, att postverket finge utföra ett betydande arbete med utbärandet av smärre tryckalster utan motsvarande inkomst. Generalpoststyrelsen upptog frågan i sin skrivelse till Kungl. Maj:t den 20 februari 1925, och de därvid framförda synpunkterna finnas återgivna i proposition nr 133 till 1925 års riksdag. När generalpoststyrelsen stannade vid att föreslå den anordning, som blev riksdagens beslut, framhöll styrelsen, att metoden visserligen skulle föra med sig, att försändelser, som låge endast något över 25-gramsvikten, komme att befordras för lägre ersättning än försändelser på 25-gram eller därunder, men denna oegentlighet vore med det ifrågasatta systemet oundviklig.

Nämnda oegentlighet har nu påtalats i en vid årets riksdag inom andra kammaren framförd motion (nr 268).

Att den viktgrupp, inom vilken den särskilda tilläggsavgiften av 1 öre per försändelse utgår, sattes till 25 gram, var beroende därpå att det var just befördran av sådana lätta försändelser som kommit att göra frågan aktuell. Det var i de flesta fall tryckalster, som utsändes i reklamsyfte. I vissa fall kan tilläggsavgiften även drabba medlemsblad, där »tidningen» ofta består av ett meddelande till medlemmarna, till såväl form som innehåll mera påminnande om ett brev än om en tidning i egentlig mening. Av de religiösa småtidningar, som falla inom 25-gramsgränsen och som omnämnas i motionen, torde mycket sällan sändas endast ett exemplar i varje försändelse. Tidningarna sändas antingen efter postabonnemang eller i tyngre försändelser till kommissionärer (skollärare, söndagsskolor o. d.). Därigenom drabbas dessa tidningar icke av tilläggsavgiften. Man bör också komma i häg att ifrågavarande avgift utgår, när *försändelsen* (icke tidningsnumret) väger högst 25 gram. Omslaget räknas således med i vikten.

Överskrider man 25-gramsgränsen, möter man snart en hel del nyhets-tidningar, vilkas nummervikt ligger mellan 25 och 35 gram. Beträffande dessa gäller även att distributionen i regel sker genom postabonnemang eller kommissionärer, endast i enstaka fall genom att *ett* exemplar sändes i utgivarkorsband. Generalpoststyrelsen saknade därför sådana erfarenheter angående tidningar av högre vikt än 25 gram, att ett ingripande i fråga om dem var påkallat i samma mån som beträffande de lättaste utgivarkorsbanden.

Det var också av en viss praktisk betydelse, att den viktgräns, inom vilken tilläggsavgiften skulle utgå, icke sattes för högt. Ett grundvillkor för den låga utgivarkorsbandsavgiften är att försändelserna skola kunna behandlas på enklast möjliga sätt. När fråga är om utgivarkorsband i allmänhet, väges hela sändningen i klump. Ett enklare förfarande kan man näppe-ligen tänka sig. Sedan tilläggsavgiften införts, ställer det sig annorlunda: man måste undersöka vilka försändelser som väga högst 25 gram samt an-

talet av dessa. Fördenskull åläggas utgivarna att avlämna försändelser av ifrågavarande vikt sorterade för sig, och förekomma bland dessa försändelser sådana av olika vikt, skola dessa i sin ordning grupperas. Posttjänstemannen tar stickprov i fråga om grupperingens riktighet samt får fram antalet försändelser i varje grupp genom att väga dels lämpligt antal försändelser dels samtliga försändelser i gruppen. Ur arbetssynpunkt är det givetvis bäst om av de försändelser, vilka skola taxeras efter andra grunder än sändningen i dess helhet, förekommer endast en grupp, och möjligheten härav är större ju lägre viktgränsen sättes. Slutligen må tilläggas, att de tidningar, som väga högst 25 gram, i de allra flesta fall hava en konstant nummervikt, då däremot beträffande de något tyngre nyhetstidningarna denna vikt ofta varierar beroende särskilt på annonstillgången.

Av det anförda torde framgå, att generalpoststyrelsen icke saknade skäl, när den föreslog 25 gram såsom viktgräns.

Att själva systemet verkar ojämnt och därför medför icke önskvärda konsekvenser är obestriddigt. Systemets nackdelar har generalpoststyrelsen även påvisat i förslaget om dess införande. Då styrelsen likväl icke ansett sig i år böra föreslå någon ändring, är detta beroende därpå att den hittills vunna erfarenheten är ganska ringa, och att det såväl för allmänheten som för posttjänsten är önskvärt, att ändringar icke vidtagas allt för ofta. Med hänsyn emellertid till den orättvisa de nuvarande bestämmelsernas tillämpning kan anses medföra för vissa tidningar, läser generalpoststyrelsen icke vilja motsätta sig en ändring i förevarande hänseende under förutsättning att det system, som sättes i stället, är så enkelt, att postverkets arbete med utgivarkorsbanden icke åtminstone i nämnvärd grad ökas.

Med tillämpning av det system, som i motionen föreslås, bortfaller den för närvarande förefintliga oformligheten att tyngre försändelser i vissa fall draga lägre avgift än lättare försändelser av samma slag. Huru det föreslagna systemet ekonomiskt skulle ställa sig i förhållande till nuvarande bestämmelse framgår av nedanstående tablå:

Varje försändelses vikt	Antal försändelser på 1 kg.	Avgift per kg.		Motionen innebär minskning av kronor	Beräknad vikt enligt motionen
		för närvarande kronor	enligt motionen kronor		
5 gr.	200 st.	2.24	1.20	— 1.04	5 kg.
10 »	100 »	1.24	0.60	— 0.64	2½ »
20 »	50 »	0.74	0.30	— 0.44	1,250 gr.
25 »	40 »	0.64	0.24	— 0.40	1 kg.

I samtliga i tablåen angivna fall blir, med tillämpning av det i motionen föreslagna beräkningssättet, avgiften per försändelse 0.6 öre.

Såsom av tablåen framgår, innebär bifall till motionen en avsevärd nedsättning av avgiften för de lättare utgivarkorsbanden. Av någon nämnvärd ekonomisk betydelse för postverket är frågan emellertid icke. Tilläggsavgiftens införande synes ha medfört, att de tryckalster, mot vilka tilläggsavgiften egentligen riktade sig, numera upphört, och det belopp, som genom nämnda avgift tillföres postverket, är nu ganska obetydligt. Men man bör därför icke återgå till en så låg avgift, att postverket ånyo översvämmas av publikationer, för vilkas befordran och utdelning postverket får snart sagt ingen ersättning.

När tilläggsavgiften sattes till 1 öre, torde man hava utgått från den förutsättningen att en minimiavgift av 1 öre måste anses skäligen för postverkets

bestyr med en försändelse. Det är att märka, att även om utgivarkorsbandens mottagning till postbehandling sker under jämförelsevis enkla former, så kräva dock befordringen och utdelningen samma kostnader som t. ex. ett brev. Att denna minimiavgift icke konsekvent genomfördes — så att postverket under alla förhållanden skulle få åtminstone 1 öre för befordringen av en dylik försändelse — berodde på här ovan antydda skäl, vilka huvudsakligen voro av praktisk natur. Som ovan sagts har postverket emellertid den erfarenheten, att tidningar av högre vikt än 25 gram endast i undantagsfall sändas såsom utgivarkorsband med *ett* exemplar i varje försändelse. Såsom bestämmelserna nu äro, torde därför icke i någon större utsträckning förekomma försändelser, för vilka avgiften nämnvärt understiger 1 öre per försändelse.

Går man ut ifrån, att postverket alltid bör hava minst 1 öre för varje utgivarkorsband, och att en viss försändelse icke bör draga högre porto än en tyngre försändelse av samma slag, skulle viktgränsen för tilläggsavgiftens beräkning sättas så högt, att för försändelser, som ligga närmast över gränsen, ensamt viktportot giver minst 1 öre per försändelse. Med nuvarande system skulle dessutom den särskilda tilläggsavgiften för varje fall sättas till ett belopp, som tillsammans med den för försändelsen utgående viktavgiften uppginge till 1 öre. Detta är emellertid praktiskt taget omöjligt. Man bör därför övergå till att antingen, såsom i motionen föreslås, beräkna en viss minimivikt för försändelserna eller ock att uttaga en försändelseavgift av 1 öre men ingen viktavgift. Så länge den viktgräns, varom nu är fråga, hålles så låg, att praktiskt taget alla försändelser, för vilka tilläggsavgift skall utgå, äro av samma vikt, är det jämförelsevis enkelt att genom vägning utröna försändelsernas antal. Att lägga om hela systemet och taga försändelseavgift för varje utgivarkorsband skulle däremot medföra så mycket merarbete och sådan försening av expeditionen, att en dylik anordning icke ens torde böra diskuteras.

För att postverket skulle erhålla minst 1 öre för varje utgivarkorsband, borde viktgränsen sättas till 40 gram eller rätteligen mellan 41 och 42 gram. Man kunde då, såsom ovan sagts, bestämma antingen att försändelse under 40 grams vikt skulle beräknas väga 40 gram eller också att för dylik försändelse skulle utgå en avgift av 1 öre per försändelse men ingen viktavgift. Tar man hänsyn till de manipulationer som måste utföras för beräkning av postavgiften, ställer sig det senare alternativet enklare. I båda fallen måste antalet dylika försändelser utrönas. Med en försändelseavgift av 1 öre hade man därmed också postavgiften uträknad. Enligt det andra alternativet skulle däremot antalet multipliceras med 40 och det därvid erhållna talet (beräknad vikt) multipliceras med 24. I förekommande fall skulle den beräknade vikten sammanslås med vikten av andra (tyngre) samtidigt avlämnade försändelser.

Mot det enkla systemet med endast försändelseavgift kan emellertid göras en invändning. Om tyngre utgivarkorsband avlämnades samtidigt med de lättare, skulle endast de förra vägas. Enligt bestämmelsen i tidningsförordningens 11 § 1 mom., näst sista stycket, skall viktavgiften beräknas efter sammanlagda vikten av de försändelser, som på en gång avlämnas, och för varje gång beräknas för minst 2 kilogram. I det nu tänkta fallet skulle endast en del av de avlämnade försändelserna vägas, och erläggande av avgift för minst 2 kilogram kunde bliva mera betungande än om viktavgift beräknats för samtliga försändelser. Om huvudsakligen lättare försändelser avlämnades men endast en av t. ex. 50 grams vikt, skulle för denna försändelse betalas minimiviktavgift d. v. s. 48 öre.

Såsom i det föregående framhållits tala många skäl för att icke sätta

vikten av de utgivarkorsband, för vilka särskild avgift skall utgå, så hög som till 40 gram. En flyttning av ifrågakorrande viktgräns från nuvarande 25 till 40 gram skulle medföra ett avsevärt ökat arbete för postverket. En mycket stor del tidningar hava en nummervikt, som ligger mellan 25 och 40 gram. Så är fallet med ett 30-tal 6-dagars tidningar och flertalet av de tidningar, som utkomma 3 resp. 2 gånger i verkan. Utgivarkorsband med *ett* exemplar i varje försändelse sändas visserligen i allmänhet av dessa tidningar endast i enstaka fall (t. ex. till annonsörer), men om särskild taxering skulle verkställas beträffande försändelser av högst 40 grams vikt, bleve det nödvändigt att varje gång utgivarkorsband avsåndes undersöka om dylika enstaka försändelser — vilka för övrigt i många fall allt efter annonstillströmningen vägde under eller över 40 gram — funnes med och att i förekommande fall verkställa särskild taxering av dessa få försändelser. Ersättningen skulle säkerligen icke motsvara arbetet, vartill komme besväret för utgivaren att alltid hålla reda på om några försändelser av högst 40 grams vikt förekomme och att tillse, att dessa i så fall bleve avlämnade för sig.

Av nedanstående tabell framgår huru det ekonomiskt skulle ställa sig om alla försändelser under 40 gram taxerades såsom om de vägde 40 gram eller — vilket blir i det närmaste detsamma — om för dessa försändelser skulle utgå en försändelseavgift av 1 öre, men ingen viktavgift.

Varje förs.: vikt	Antal försändelser på 1 kg.	A v g i f t		Ökning öre
		f. n. öre	enligt förslag öre	
26	omkr. 38	24	38	+ 14
30	» 33	24	33	+ 9
35	» 28	24	28	+ 4
38	» 26	24	26	+ 2
40	25	24	25	+ 1
41.66	24	24	24	± 0

Bestämmandet av en 40 grams gräns, inom vilken särskild taxering skulle ske, skulle således — åtminstone teoretiskt sett — giva postverket ökad inkomst.

Såsom sammanfattning av vad här ovan anförts tillåter jag mig framhålla, att det varken ur allmänhetens eller postverkets synpunkt är önskvärt, att portobestämmelserna alltför ofta ändras, men att, om man vill undanrödja de olägenheter, som obestriddigen äro förenade med det nuvarande avgiftssystemet för utgivarkorsband, den i motionen nr 268 föreslagna utvägen att, utan uttagande av en tilläggsavgift per försändelse, vid taxeringen betrakta lättare försändelser såsom hållande en viss högre vikt, synes erbjuda en förhållandevis enkel och god lösning av frågan.

Utgår man ifrån, att postverket bör hava minst 1 öre i befodringsavgift för ett utgivarkorsband — och en sådan minimiavgift torde icke kunna anses oskäligen — borde viktgränsen sättas till 40 gram. Om en sådan viktgräns fastställdes, skulle emellertid vissa nyhetstidningar drabbas av en förhöjning i nu utgående avgifter. Med hänsyn härtill och då det ur ekonomisk synpunkt icke är av större betydelse för postverket, om viktgränsen sättes till 40 eller 25 gram, torde vad i motionen föreslagits kunna anses vara för postverket tillfredsställande.

Vid bifall till motionen torde 11 §, 1 mom. av nu gällande tidningsförordning böra givas följande ändrade lydelse:

»1 mom. Om tidningsutgivare — — — sätt:

a) för utgivarkorsband i allmänhet:

12 öre för varje vikt av ett halvt kilogram eller del av halvt kilogram, varvid utgivarkorsband, som i vikt understiger 25 gram, taxeras som om det vägde 25 gram;

b) för sådana — — — kilogram.

Viktavgiften — — — försändningssätt.»

Stockholm den 16 mars 1926.

Gunnar Lager.